

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาเป็นการลงทุน (Investment) เช่นเดียวกับการดำเนินการค้า ผู้ลงทุนบ่อนหวังผลกำไร ฉะนั้นผู้บริหารการศึกษาที่ฉลาด จะต้องวางแผนจัดการศึกษาอย่างดี เพื่อให้เกิดความสุขแก่คนมากที่สุด และเพื่อให้ได้ประโยชน์จากการลงทุนนั้นอย่างคุ้มค่า โดยเฉพาะในด้านการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ เพราะการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างใกล้ชิด และช่วยประเทศในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ อันจะเป็นผลให้ประเทศมีหลักทางเศรษฐกิจมั่นคง เนื่องจากการศึกษาที่มีความสำคัญ และจำเป็นดังกล่าว รัฐบาลจึงได้ลงทุนในทางศึกษามากเป็นพิเศษ ดังจะเห็นได้จากการจัดตั้งโครงการพัฒนาการศึกษา การลงทุนดังกล่าวอาจจะก่อให้เกิดความสุขแก่คนได้ถ้าไม่ได้อะไรที่ลงทุนไปนั้นให้ประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การลงทุนการศึกษาในระดับใดก็ตาม ถ้าเกิดความสุขแก่คน บ่อนสะท้อนให้เห็นว่าระบบการศึกษานั้นขาดประสิทธิภาพ การศึกษาก็จะมีประสิทธิภาพแน่นอนหรือว่าประสบปัญหาความสุขแก่คนทางการศึกษา ล้วนจะได้มีการศึกษาเรื่องนี้อย่างจริงจัง ผู้วิจัยจึงเกิดความคิดที่จะศึกษาลักษณะการสุขุเปล่าทางการอาชีวศึกษา โดยวิเคราะห์จากความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าเรียนและความสำเร็จของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิค และผู้วิจัยคาดว่าประโยชน์ที่จะได้รับ

* บุญชนะ อัจฉากร, "เศรษฐกิจการศึกษา", ประมวลบทความการวางแผนการศึกษาและการพัฒนากำลังคน (พระนคร : ๒๕๐๗), หน้า ๑ - ๘

^๒ ชู แสงศักดิ์ ตรี., "อาชีวศึกษาเป็นแหล่งทรัพยากรของชาติ" งานแสดงศิลปหัตถกรรมครั้งที่ ๒๗

^๓ ศึกษาธิการ, กระทรวง "โครงการพัฒนาอาชีวศึกษา" งานพัฒนาการศึกษา เล่ม ๒ หน้า ๔๓ - ๔๘

จากการวิจัยเรื่องนี้ คือ ทำให้ทราบว่า การจัดการศึกษาระดับวิทยาลัยเทคนิค มีความสูญเสีย
ทางการศึกษาในแง่ใดบ้าง และอยู่ในลักษณะอะไร

ปัญหา

การเรียนซ้ำกว่ากำหนด (Repetition) และการออกกลางคัน (Dropout)
เป็นสาเหตุก่อให้เกิดความสูญเสียทางการศึกษา แต่ไม่สามารถแยกออกจากกันให้เห็น
เด่นชัดได้ว่า การเรียนซ้ำกว่ากำหนดหรือการ ออกกลางคัน เป็นสาเหตุให้เกิดความสูญเสีย
ทางการศึกษา ส่วนมากมักจะกล่าวรวม ๆ กันไป สมควรที่จะแยกให้เห็นว่าเป็นความสูญเสีย
ชนิดใด เพราะความสูญเสียทั้งสองอย่างอยู่ในสภาพที่ต่างกัน

วัตถุประสงค์สำคัญในการศึกษาเรื่องนี้คือ เพื่อ

๑. ศึกษาลักษณะการสูญเสียทางการศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคชั้น

ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (รับจาก มศ. ๒) หลักสูตร ๒ ปี ทั้ง ๕ วิทยาลัยเทคนิคในรอบ
๓ ปีที่แล้วคือปี ๒๕๐๔-๒๕๐๖ ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนนักศึกษาเข้าเรียนและจำนวน
นักศึกษาสำเร็จ จะเป็นเรื่องชี้ให้เห็นว่าการ เรียนซ้ำกว่ากำหนดหรือการ ออกกลางคัน เป็น
สาเหตุให้เกิดความสูญเสีย

๒. คำนวณค่าใช้จ่ายที่รัฐต้องเสียไปเนื่องจากนักศึกษาออกกลางคัน

เนื่องจากการวิจัยเรื่องนี้มุ่งที่จะแยกให้เห็นเด่นชัดว่าลักษณะการศึกษาใน
วิทยาลัยเทคนิคอยู่ในรูปใด ภายใน ๔ รูปต่อไปนี้

๑. ไม่มีความสูญเสียเกิดขึ้นในการศึกษาระดับนี้ กล่าวคือ การศึกษาระดับ
วิทยาลัยเทคนิคมีประสิทธิภาพตามที่หวังไว้

๒. เกิดความสูญเสียในรูปการออกกลางคันรูปเดียว

๓. เกิดความสูญเสียในรูปการเรียนซ้ำกว่ากำหนดรูปเดียว

๔. เกิดความสูญเสียในรูปการออกกลางคันและการ เรียนซ้ำกว่ากำหนด
ทั้งสองรูป

เพื่อให้การวิจัยบรรลุผลสัมฤทธิ์ความมุ่งหมายที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงตั้ง
สมมุติฐานในการวิจัยว่า

- ๑. การศึกษาระดับวิทยาลัยเทคนิคมีเรโซประสิทธิภาพ (Efficiency Ratio) เท่ากับหนึ่ง
- ๒. การศึกษาระดับวิทยาลัยเทคนิค มีเรโซความสูญเสีย (Wastage Ratio) เท่ากับ ๐

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องลักษณะการสูญเสียทางการศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคนั้น จะศึกษาลักษณะการสูญเสียที่เกิดขึ้น เฉพาะนักศึกษาระดับวิชาชีพชั้นสูง (รับจาก มศ. ๖) หลักสูตร ๒ ปี เฉพาะรุ่นปีการศึกษา ๒๕๐๘, ๒๕๐๙, ๒๕๑๐ เท่านั้น ส่วนนักศึกษาระดับอื่น ๆ และปีการศึกษานอกเหนือจากนี้มิได้นำมาศึกษาด้วย ขอบเขตสำคัญที่การวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับ ประชากรนักศึกษาระดับวิชาชีพชั้นสูง (รับจาก มศ. ๖) เข้าศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๐๘ - ๒๕๑๐ ไม่จัดแยกเพศชายเพศหญิง วิทยาลัยเทคนิคที่อยู่ในขอบข่ายของการวิจัยนี้ได้แก่

- ๑. วิทยาลัยเทคนิค กรุงเทพฯ
- ๒. วิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- ๓. วิทยาลัยเทคนิคภาคใต้
- ๔. วิทยาลัยเทคนิคตาก
- ๕. วิทยาลัยเทคนิคภาคพายัพ

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ทุกแผนกวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งมีจำนวนนักศึกษา ๑๐ คนขึ้นไป ในปีการศึกษา ๒๕๐๘ มีจำนวน ๒๐ แผนกวิชา ปีการศึกษา ๒๕๐๙ มีจำนวน ๒๑ แผนกวิชา ปีการศึกษา ๒๕๑๐ มีจำนวน ๒๔ แผนกวิชา สำหรับวิทยาลัยเทคนิคอื่น ๆ ซึ่งรับจาก มศ. ๕ และหลักสูตรแตกต่างออกไป ไม่อยู่ในขอบข่ายของการวิจัยนี้ จะไม่ศึกษาถึงผลการเรียนของนักศึกษาเป็นรายวิชา และสาเหตุของการสูญเสียทั้งสองรูป

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

การวิจัยนี้อาจได้ผลไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งได้จากแหล่งปฐมภูมิ ความสับสนของหลักฐาน และการจดทะเบียนไม่ครบถ้วน ประกอบกับไม่มีระบบการเก็บเอกสารที่รัดกุม และการวิจัยนี้ มิได้ใช้ข้อมูลที่เป็นจำนวนนักศึกษาที่มาเรียนจริง (Attendance) หากแต่ใช้จำนวนนักศึกษาที่มีอยู่ในทะเบียนของวิทยาลัย (Enrollment) ซึ่งจำนวนนักศึกษาทั้ง ๒ ประเภทแตกต่างกัน เพราะมีนักศึกษจำนวนหนึ่งซึ่งลงทะเบียนแล้วไม่มาเรียน และการคำนวณจำนวนปีที่ใช้ในการเรียนอาจจะทำให้การวิจัยได้ผลไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร เพราะนักศึกษบางคนอาจจะใช้เวลาเรียนเพียง ๒ ปีครึ่ง ซึ่งในการคำนวณคิดเป็น ๓ ปี

อีกประการหนึ่ง คือ ข้อมูลเหล่านี้ไม่ได้เก็บรวบรวมเพื่อการวิจัยเรื่องนี้โดยเฉพาะ

ข้อสมมุติเบื้องต้น

การวิจัยเรื่องลักษณะการสูญเสียเปล่าทางการศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิค รุ่เนาเรียนปีการศึกษา ๒๕๐๔ - ๒๕๑๐ มีข้อสมมุติเบื้องต้นว่า

๑. ผลการวิจัยรุ่นปี ๒๕๐๔ - ๒๕๑๐ นี้ จะเป็นตัวแทนของนักศึกษาทุกรุ่นทั้งอดีตและอนาคต
๒. นักศึกษาซึ่งลงทะเบียนเรียนแล้วแต่ไม่มาเรียนเลย ถือว่าก่อให้เกิดความสูญเสียเปล่าทางการศึกษา เพราะทำให้บุคคลอื่นไม่ได้เรียน
๓. การอนุมัติผลการศึกษาของทั้ง ๕ วิทยาลัยอยู่ในสภาพเดียวกันและเชื่อถือได้ เพราะจะใช้หลักสูตรและระเบียบการวัดผลอันเดียวกัน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

วิทยาลัย หรือวิทยาลัยเทคนิค (Institutes of Technical Institutes)

หมายถึง วิทยาลัยเทคนิคทั้ง ๕ วิทยาลัย ซึ่งได้แก่

๑. วิทยาลัยเทคนิค กรุงเทพฯ
๒. วิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๓. วิทยาลัยเทคนิคภาคใต้
๔. วิทยาลัยเทคนิคตาก
๕. วิทยาลัยเทคนิคภาคพายัพ

นักศึกษา (Students)

หมายถึง ผู้ที่สอบคัดเลือกเข้าเรียนระดับวิชาชีพชั้นสูงหลักสูตร ๒ ปี (รับจาก มศ.๖) ในวิทยาลัยเทคนิคทั้ง ๕ วิทยาลัย เฉพาะรุ่นปีการศึกษา ๒๕๐๔ - ๒๕๐๖

รุ่น (Cohort)

หมายถึง ผู้ที่สอบคัดเลือกเข้าเรียนในแต่ละแผนกวิชาชีพชั้นสูงของวิทยาลัยเทคนิคแต่ละปีการศึกษา เช่นในปีการศึกษา ๒๕๐๔ มีผู้สอบคัดเลือกเข้าเรียนในแผนกช่างยนต์ได้ ๑๐๐ คน จำนวน ๑๐๐ คน เป็นรุ่นหนึ่งในการวิจัยนี้

แผนกวิชาชีพชั้นสูง

หมายถึง แผนกวิชาในวิทยาลัยเทคนิค ทั้ง ๕ วิทยาลัย ซึ่งผู้สำเร็จการศึกษา จะได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ซึ่งได้แก่

๑. แผนกวิชาช่างพิมพ์	วิทยาลัยเทคนิค กรุงเทพฯ
๒. " ช่างภาพ	" "
๓. " ช่างสำรวจ	" "
๔. " บัญชี	" "

๕. แผนกวิชา เลขานุการ	วิทยาลัยเทคนิค กรุงเทพฯ		
๖. " การตลาด	"	"	"
๗. " ช่างยนต์	"	"	"
๘. " อิเล็กทรอนิกส์	"	"	"
๙. " ช่างกลโลหะ	"	"	"
๑๐. " ช่างไฟฟ้ากำลัง	"	"	"
๑๑. " ช่างก่อสร้าง	"	"	"
๑๒. " ฝ้าและเครื่องแต่งกาย	"	"	"
๑๓. " อาหารและโภชนาการ	"	"	"
๑๔. " ช่างตัดเสื้อ	"	"	"
๑๕. " เทคนิคอุตสาหกรรม	"	"	"
๑๖. " บัญชี	วิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		
๑๗. " ช่างก่อสร้าง	"	"	"
๑๘. " ช่างโยธา	"	"	"
๑๙. " ช่างกลเกษตร	"	"	"
๒๐. " ช่างยนต์	วิทยาลัยเทคนิคภาคใต้		
๒๑. " บัญชี	"	"	"
๒๒. " ช่างกลเกษตร	"	"	"
๒๓. " ช่างก่อสร้าง	"	"	"
๒๔. " อาหาร	"	"	"
๒๕. " ฝ้าและศิลปะสัมพันธ์	"	"	"
๒๖. " ช่างอิเล็กทรอนิกส์	"	"	"

๒๗.	แผนกวิชาช่างก่อสร้าง	วิทยาลัยเทคนิคตาก
๒๘.	" เลขานุการ	วิทยาลัยเทคนิคภาคพายัพ
๒๙.	" บัญชี	" "
๓๐.	" สถาปัตยกรรม	" "

จำนวนปีที่นักศึกษาใช้ตามหลักสูตร (Minimum Number of Student Years Required)

หมายถึงผลคูณของจำนวนนักศึกษาซึ่งสำเร็จการศึกษา กับจำนวนปีตามหลักสูตร ตัวอย่างเช่น ในปีการศึกษา ๒๕๐๘ มีผู้สอบคัดเลือกได้ ๑๐๐ คน และสำเร็จการศึกษาเพียง ๘๐ คน ในปีการศึกษานี้ หลักสูตรได้กำหนดเวลาไว้ ๒ ปี จำนวนปีที่นักศึกษาใช้ตามหลักสูตร คือ $๘๐ \times ๒ = ๑๖๐$ ปี

จำนวนปีที่นักศึกษาใช้จริง (Actual Number of Student Years Used)

หมายถึงผลรวมของจำนวนปีที่นักศึกษาทุกคนใช้จริง ๆ จนกระทั่งสำเร็จการศึกษา ตัวอย่างเช่น ในปีการศึกษา ๒๕๐๘ มีผู้สอบคัดเลือกได้ ๕๐ คน และสำเร็จการศึกษารวม ๓๐ คน โดยใช้เวลาเรียนจนกว่าจะสำเร็จการศึกษาดังนี้ ใช้เวลาเรียน ๒ ปี ๒๐ คน ใช้เวลาเรียน ๓ ปี มี ๖ คน อีก ๔ คนใช้เวลาเรียน ๔ ปี ฉะนั้นเวลาเรียนที่นักศึกษาใช้จริง ๆ จึงเท่ากับ $๒๐ \times ๒ + ๖ \times ๓ + ๔ \times ๔ = ๓๔$ ปี

นักศึกษาที่ออกกลางคัน (Dropouts)

หมายถึงนักศึกษาที่สอบคัดเลือกเข้าเรียนได้ในวิทยาลัยเทคนิคทั้ง ๕ วิทยาลัย แต่ไม่ประสบความสำเร็จในการศึกษาคือไม่ได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) รวมทั้งออกเพราะป่วยและอื่น ๆ ทุกเรื่องก่อนสำเร็จ

ความสูญเปล่าทางการศึกษา (Educational Wastage)

หมายถึงความสูญเปล่าในรูปการเรียนช้ากว่ากำหนด และความสูญเปล่าในรูปการออกกลางคัน

เรโซประสิทธิภาพ (Efficiency Ratio)

หมายถึงอัตราส่วนระหว่างจำนวนปีที่นักศึกษาใช้ตามหลักสูตรต่อจำนวนปีที่นักศึกษา
ได้จริง ๆ

เรโซความสูญเปล่า (Wastage Ratio)

หมายถึงอัตราส่วนระหว่างจำนวนนักศึกษาออกกลางคันต่อจำนวนนักศึกษา
เข้าเรียนแต่ละรุ่น